

Rammeaftale

04.07.2011

Dansk Sprognævn 2011-2014

Rammeaftalen mellem Kulturministeriet (departementet) på den ene side og Dansk Sprognævn på den anden side fastlægger mål for Dansk Sprognævns virksomhed i aftaleperioden og de vilkår der gives herfor.

Aftalen indarbejdes på finansloven således:

- aftalte økonomiske rammer indarbejdes i form af bevillinger
- aftalt mission og vision indarbejdes i anmærkningerne
- aftalte mål af tværgående karakter indarbejdes i anmærkningerne
- aftalte mål for Dansk Sprognævns opgaver indarbejdes i tabel 5 i anmærkningerne

Målene drøftes mindst én gang årligt i forbindelse med resultatopfølgningen. Såfremt der aftales ændringer af målene, indarbejdes disse ved førstgivne lejlighed på finansloven.

1. Økonomisk ramme

Der er for aftaleperioden aftalt følgende økonomiske rammer for Dansk Sprognævn:

Økonomiske rammer					
Hovedkonto 21.32.07.	<i>Regnskab</i>	Budget	Budget	Budget	Budget
Mio. kr., 2011-prisniveau	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
Bevilling (nettoutgiftsbevilling)	10,3	9,3	9,2	9,2	9,2
+ særlige kontraktmidler (finanslov og tips)	0,0	0,7	0,7	0,6	0,0
Kontraktens økonomiske ramme	0,0	10,0	9,9	9,8	9,2
Låneramme, løbende priser		2,6	2,6	2,6	2,6

Aftalens bevillingsmæssige grundlag er nærmere beskrevet i bilag 1.

2. Mission og vision

Mission:

Ved at indsamle og formidle viden om det danske nutidssprog hjælper og inspirerer vi alle til at udveksle oplysninger, tanker og ideer på et klart og formålstjenligt dansk.

Dansk Sprognævn er en del af Kulturministeriet, som består af et departement og knap 40 styrelser og kulturinstitutioner.

Kulturministeriets mission:

Gennem kunst og kultur skaber vi adgang til dannelse og udvikling for mennesker og samfund.

Kulturministeriets vision:

kultur der beriger og bevæger.

Vision:

Dansk Sprognævn opleves som en udadvendt forsknings- og informationsinstitution der sikrer den bedst mulige kommunikation for alle. I alle sine aktiviteter holder nævnet en passende balance mellem sprogets funktioner som bærer af tradition og som spejl af samtidens kultur og samfundsforhold.

3. Opgaver og mål

Ifølge sprognævnsløven (lov nr. 320, af 17.5.1997) har Dansk Sprognævn til opgave

1. at følge det danske sprogs udvikling
2. at give råd og oplysninger om det danske sprog
3. at fastlægge den danske retskrivning.

Nævnet skal arbejde på videnskabeligt grundlag og er omfattet af lov om forskning ved arkiver, biblioteker, museer mv. (lov nr. 224, af 27.3.1996).

Med udgangspunkt i mission og vision er der aftalt nedenstående mål for Dansk Sprognævnens udadvendte opgaver. Målene indarbejdes som tabel 5 i anmærkningerne på finansloven for 2011.

Opgaver	Mål
Forskning	Dansk Sprognævn vil • tilvejebringe viden om det danske sprogs udvikling og anvendelse med særlig fokus på sprogbrug i nye kommunikationsformer • tilvejebringe ny viden om dannelse af nye ord, ordanvendelser og udtryksformer
Rådgivning og oplysning	Dansk Sprognævn vil • på så mange platforme som muligt skabe adgang for alle sprogbrugere til viden om forståeligt, formålstjenligt og korrekt sprog • styrke interessen for sprog hos unge sprogbrugere
Normering af retskrivningen	Dansk Sprognævn vil • sikre en effektiv informationsoverførsel gennem et stabilt skriftbillede • muliggøre en fagligt veloplyst sprogdebat i det offentlige rum ved at indsamle og formidle relevante oplysninger om sproglig praksis og sprogets status

Baggrunden for vision og mål uddybes i Dansk Sprognævnens omverdensanalyse og strategi, som er tilgængelig på nævnets hjemmeside.

4. Rapportering af resultater

Dansk Sprognævn skal sikre åbenhed og gennemsigtighed med hensyn til Nævnets resultater og virksomhed. Som led heri rapporterer Dansk Sprognævn om opnåede resul-

tater og opfyldelse af målene efter de til enhver tid gældende regler og retningslinjer herfor. Rapporteringen drøftes med departementet og danner grundlag for departementets resultatopfølgning.

5. Aftalens status

Denne rammeaftale er ikke en kontrakt i juridisk forstand. Der ændres ikke ved ministeransvaret og de almindelige instruktionsbeføjelser i forholdet mellem departement og institutionen. Gældende lovgivning og hjemmelskrav, budget- og bevillingsregler, overskomster mv. skal følges med mindre der er tilvejebragt hjemmel til fravigelse. Departementet kan tilbagekalde eller ændre aftalen eller dele heraf i kraft af de almindelige instruktionsbeføjelser.

Som udgangspunkt skal mindre ændringer af ansvarsområde eller af aftalte målsætninger håndteres inden for de aftalte bevillingsmæssige rammer. Det samme gælder for mindre bevillingsmæssige ændringer, som i udgangspunktet ikke giver anledning til en ændret opgavesammensætning eller ændringer i de krav der stilles i forbindelse hermed.

Større ændringer af Dansk Sprognævnns opgaver eller af aftalte målsætninger vil altid give anledning til en genforhandling af institutionens økonomiske rammer. Omfattende ændringer i Dansk Sprognævnns økonomiske rammer vil kunne give anledning til en genforhandling af målene i aftalen.

Rammeaftalen er ikke til hinder for at der sker tilførsel eller bortfald af bevillinger i forbindelse med ressortændringer.

Den xx.xx.2011

Kulturministeriet

Dansk Sprognævn

Karoline Prien Kjeldsen

Sabine Kirchmeier-Andersen

Departementschef

Direktør

Bilag

Bilag 1: Økonomisk grundlag

Bilag 2: Strategi

Bilag 1: Dansk Sprognævn Rammeaftale - Budget - driftsbevilling**Tabel 1**

Hovedkonto 21.32.07.	<i>Regnskab</i>	Budget	Budget	Budget	Budget	<i>Budget</i>
Mio. kr., 2011-prisniveau	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>
Nettoudgiftsbevilling	10,3	8,8	8,7	8,7	8,7	0,0
+ kontraktmidler (finanslovsbevillinger)	0,0	0,7	0,7	0,6	0,0	0,0
Nettoudgiftsbevilling i alt	10,3	9,5	9,4	9,3	8,7	0,0
Driftsindtægter	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,0
Andre indtægter (tilskud m.v.)	2,2	3,2	1,4	0,5	0,5	0,0
Forbrug af reserveret bevilling, jf. tabel 2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tipsmidler i medfør af resultatkontrakt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruttobevilling	13,0	13,2	11,3	10,3	9,7	0,0
Overført overskud primo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Til disposition i alt	13,0	13,2	11,3	10,3	9,7	0,0
Omkostninger i alt	13,0	13,2	11,3	10,3	9,7	0,0
- heraf forbrug af overført overskud	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overført overskud ultimo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Budget for anvendelse af reserveret bevilling**Tabel 2**

Mio. kr., 2011-prisniveau	<i>Budget</i>	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>
Reserveret bevilling primo året	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reservationsformål 1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Forbrug af reserverede midler i året	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reserveret bevilling ultimo året	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Investeringsbudget**Tabel 3**

Mio. kr.	<i>Budget</i>	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>
Langfristet gæld primo	1,1	2,4	2,1	1,8	1,5	0,0
+ anskaffelser	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
+ tilgang fra bygge- og IT-kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- afdrag på langfristet gæld	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,0
Langfristet gæld ultimo	0,9	2,1	1,8	1,5	1,2	0,0
Bygge- og IT-kredit primo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
+ igangværende projekter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- overførte projekter til langfristet gæld	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bygge- og IT-kredit ultimo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Samlet gæld	1,0	2,1	1,8	1,5	1,2	0,0
Låneramme	1,6	2,6	2,6	2,6	2,6	0,0
Udnyttelsesgrad i pct.	62,5%	80,8%	69,2%	57,7%	46,2%	0,0%

Opgavefordelt budget**Tabel 4**

Omkostninger (brutto)	<i>Regnskab</i>	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
Mio. kr., 2011-prisniveau	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>
0. Generel ledelse og administration samt hjælpefunktioner	5,5	6,0	6,0	5,1	5,1	0,0
1. Rådgivning og oplysning	3,3	3,5	1,6	1,8	1,4	0,0
2. Retskrivningsnorm	2,5	1,6	1,6	1,5	1,5	0,0
3. Forskningsresultater	1,9	2,1	2,1	1,9	1,7	0,0
I alt	13,2	13,2	11,3	10,3	9,7	0,0

Budget for anvendelse af aftalemidler til forbrugsomkostninger**Tabel 5**

Omkostninger (brutto)	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
Mio. kr., 2011-prisniveau	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>
1. Forskning	0,4	0,4	0,2	0,0	0,0
2. Rådgivning og oplysning	0,3	0,2	0,3	0,0	0,0
3. Retskrivningsnorm	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
I alt	0,7	0,6	0,5	0,0	0,0

Personale**Tabel 6**

	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>
Årsværk	0	12	11	11	11	0
- heraf fagligt personale	0	11	10	10	10	0
- heraf teknisk/administrativt personale	0	1	1	1	1	0

Strategi 2011-2014

Både det danske sprog og det danske sprogsamfund forandrer sig. Derfor er de problemer som danske sprogbrugere søger råd og oplysning om, ikke de samme til alle tider, og de normer der skal oplyses om og tages hensyn til i udarbejdelsen af den danske retskrivning, ligger ikke fast én gang for alle, men er i stadig forandring. For at kommunikationen kan forløbe effektivt og ubesværet, er det nødvendigt at sprogbrugerne har en grundlæggende forståelse for disse mekanismer, og at de ved hvor de kan få hjælp hvis de kommer i tvivl.

Sprognævnets forskning er dels forsknings- og udredningsopgaver som varetages af Sprognævnets forsknings- og informationsinstitut, og dels den personligt valgte forskning som er knyttet til de forskningsansatte medarbejdere. Forskningen bidrager til at tilvejebringe, vedligeholde og forny det videnskabelige grundlag der er nødvendigt for at løse nævnets opgaver under hensyntagen til sprogets og sprogsamfundets udvikling.

Sprognævnets rådgivning sker dels individuelt og direkte til den enkelte borger eller institution gennem svartjenesten, dels mere generelt gennem nævnets publikationer og webtjenester. Rådgivningen tjener et dobbelt sigte – dels at yde råd og vejledning til sprogbrugerne, og dels at nævnet kan følge med i hvilke spørgsmål der trænger sig på, og forholde sig til de forskningsmæssige og normeringsmæssige problemstillinger de rejser.

Dansk Sprognævn har formuleret følgende mission og vision for aftaleperioden:

Mission

Ved at indsamle og formidle viden om det danske nutidssprog hjælper og inspirerer vi alle til at udveksle oplysninger, tanker og ideer på et klar og formålstjenligt dansk.

Vision

Dansk Sprognævn opleves som en udadvendt forsknings- og informationsinstitution der sikrer den bedst mulige kommunikation for alle. I alle sine aktiviteter holder nævnet en passende balance mellem sprogets funktioner som bærer af tradition og som spejl af samtidens kultur og samfundsforhold.

Dansk Sprognævn. Rammeaftale 2011-2014

Med udgangspunkt i mission og vision er der aftalt følgende mål for Dansk Sprognævns udadvendte opgaver.

Opgaver	Mål
Forskning	Dansk Sprognævn vil • tilvejebringe viden om det danske sprogs udvikling og anvendelse med særlig fokus på sprogbrug i nye kommunikationsformer • tilvejebringe ny viden om dannelse af nye ord, ordanvendelser og udtryksformer
Rådgivning og oplysning	Dansk Sprognævn vil • på så mange platforme som muligt skabe adgang for alle sprogbrugere til viden om forståeligt, formålstjenligt og korrekt sprog • styrke interessen for sprog hos unge sprogbrugere
Normering af retskrivningen	Dansk Sprognævn vil • sikre en effektiv informationsoverførsel gennem et stabilt skriftbillede • muliggøre en fagligt veloplyst sprogdebat i det offentlige rum ved at indsamle og formidle relevante oplysninger om sproglig praksis og sprogets status

Vision og mål er formuleret i lyset af udviklingen i det danske sprog som dels er præget af de nye medier og kommunikationsformer som danskerne mere og mere benytter sig af, dels af globaliseringen som gør at flere og flere danskere kommer i berøring med andre sprog end dansk. Vi befinder os i en brydningstid hvor dansk ikke længere på alle områder er det vigtigste sprog, men hvor andre sprog tales i stedet for eller ved siden af dansk i såvel uddannelse, erhvervsliv og privatsfæren. Rammeaftalen skal bidrage til at nævnet bliver i stand til at hjælpe alle danskstalende til at udtrykke sig sikkert og klart i alle situationer.

Forskning

I de kommende fire år vil nævnet prioritere forskning i samspillet mellem sprogudviklingen og udviklingen af nye medier og kommunikationsformer, samt intensivere forskning i orddannelse, herunder indsamlingen af nye ord, ordforbindelser og ordanvendelser.

Forskningen i sproget i de nye kommunikationsformer udgør et nyt forskningsfelt som skal udvikles både empirisk og teoretisk. Nævnet satser især på i løbet af de kommende 4 år at etablere internationale samarbejdsrelationer i tilknytning til de forsknings- og indsamlingsprojekter der vil blive etableret.

Forskningen i orddannelse sigter først og fremmest mod løbende at tilvejebringe den nødvendige dokumentation i form af grundige beskrivelser af nye ord i ordbogsartikler og at indhente et efterslæb i beskrivelsen af nye ord som er kommet ind i sproget i det seneste årti. Derudover vil nævnet udvikle nye og mere effektive metoder til at registrere og analysere sprogudviklingen.

Den viden der opbygges på de to forskningsområder, vil ikke blot finde direkte anvendelse i nævnets informations- og rådgivningsarbejde og dermed udmønte sig i råd og anbefalinger, men også bidrage til at styrke nævnets position som partner i internationale forskningssammenhænge.

Rådgivning og oplysning

Formålet med rådgivning og oplysning er dels at udbrede kendskabet til det danske sprog og den fælles retskrivningsnorm, dels at bidrage til at alle får en grundlæggende forståelse af hvad sprog er, således at den offentlige debat om sprog kan foregå på et fagligt veloplyst grundlag.

Nævnet vil i sin rådgivning og oplysning nå ud til alle, ikke blot ved at fastholde sin tilstedeværelse i de trykte medier, tv og radio samt internettet, men også ved at inddrage de nye sociale medier. Adgang til råd og oplysning på nettet via sproget.dk og nævnets øvrige hjemmesider skal øges.

Hovedvægten vil i alle sammenhænge blive lagt på de yngre sprogbrugere. I den forbindelse vil nævnet inddrage de sprogkampagner som nævnet leder for hhv. den danske regering og nordisk ministerråd.

Normering af retskrivningen

Formålet med en fælles retskrivningsnorm er at skabe et stabilt skriftbillede som sikrer en effektiv og hurtig informationsoverførsel i alle skriftlige kommunikationsmedier. For at få den ønskede effekt skal normen endvidere formidles bredt til alle. Fastlæggelsen af den danske retskrivning kan ikke finde sted uden det grundige forarbejde som sker i nævnets forskning og rådgivning.

Sprognævnet vil sørge for at Retskrivningsordbogen og retskrivningsreglerne bliver tilgængelige på så mange platforme som muligt (fx trykt, på internettet og på mobiltelefon) således at alle brugere af dansk kan få adgang til den korrekte stavemåde uanset hvilken kommunikationssammenhæng de befinder sig i. Fra og med Retskrivningsordbogen 2012 vil nævnet opdatere ordbogen løbende således at nye ords stavemåder og nye retskrivningsnormer hurtigere bliver tilgængelige for alle.

Da sproget er en grundlæggende forudsætning for menneskers kommunikation og samtidig i høj grad kultur- og identitetsskabende, berører det alle. Derfor er sproget altid til debat, og der føres livlige diskussioner om sprog og sprogbrug både i privatsfæren og i det offentlige rum. For at denne debat kan blive ført på et fagligt veloplyst grundlag, er det nødvendigt løbende at tilvejebringe og offentliggøre oplysninger om sprogets status. Disse oplysninger indgår samtidig som baggrundsvariable i nævnets forskning og normering.

Sprognævnet vil i aftaleperioden satse på at videreudvikle sine relationer til de danske og internationale sproglige forsknings-, rådgivnings- og undervisningsmiljøer og udnytte synergieffekterne i samspillet med nævnets repræsentantskab i den nye struktur og i det nordiske samarbejde, herunder udvikle samarbejdet med Det Danske Akademi og fortsætte med at varetage opgaven som nordisk sprogkoordinator.

Med en medarbejderstab på ca. 10 årsværk finansieret af basisbevillingen er det ikke muligt for nævnet at virkeliggøre visionen uden et intensivt samarbejde med andre institutioner og organisationer og uden tilførsel af eksterne midler. Et vigtigt element i nævnets strategi i de kommende år vil derfor være at udbygge de danske og internationale, især nordiske, faglige netværk med henblik på samarbejde og ansøgninger om midler til danske, nordiske og europæiske forskningsprogrammer og fonde. De områder som egner sig specielt godt til samarbejde, er forskning og metodeudvikling, udvikling af ordbøger og undervisningsmateriale samt samarbejde inden for sprogteknologi især inden for korpusopbygning.

Dansk Sprognævn. Rammeaftale 2011-2014

Strategien er således at sætte sig et antal mål som kan nås med udgangspunkt i basisbevillingen, men samtidig at formulere yderligere målsætninger som kan opnås under forudsætning af at der opnås flere bevillinger.

Et andet led i strategien er opbygning af stærkere samarbejdsrelationer til undervisningssektoren, herunder især professionshøjskolerne, idet nævnet vurderer at budskaber om sprogets udvikling og retskrivningsnormen kan få større og mere holdbar effekt hvis der kan skabes interesse hos bl.a. lærerstuderende i begyndelsen af deres uddannelse, og hvis denne interesse kan fastholdes senere i undervisningen.

Fokusområder i de kommende 4 år

Forskning

Nævnets forskning omfatter alle aspekter af sproget, dvs. fonologi, morfologi, syntaks, semantik og pragmatik, dog lægges der særlig vægt på de aspekter af det danske sprog som har relation til retskrivning og orddannelse.

Mål 1: Dansk Sprognævn vil tilvejebringe viden om det danske sprogs udvikling og anvendelse med særlig fokus på sprogbrug i nye kommunikationsformer

Opbygning af forskningsområdet ”Sproget i de nye kommunikationsformer”

- Indsamling af datamateriale i form af tekster fra sms, chat, blog, Facebook osv. samt andre typer af data, fx elevstile og staveundersøgelser
- Analyser af data
- Etablering af internationale kontakter til forskere inden for området
- Afholdelse af en række videnskabelige konferencer
- Udgivelse af artikler og andre publikationer

Mål 2: Dansk Sprognævn vil tilvejebringe ny viden om dannelse af nye ord, ordanvendelser og udtryksformer

Videreudvikling af forskningsområdet neologisdeforskning

- Videreudvikling af manuelle og maskinelle metoder til indsamling, analyse, redigering og formidling af nye ord
- Ajourføring af Nye ord i dansk på nettet
- Metoder til løbende indsamling af tekstmateriale (korpus)
- Oprettelse og opmærkning af tekstsamlinger
- Kvantitative og kvalitative metoder til generelle og genrespecifikke analyser
- Afholdelse af videnskabelige konferencer og symposier
- Udgivelse af artikler og andre publikationer

Rådgivning og oplysning

Mål 1: Dansk Sprognævn vil på så mange platforme som muligt skabe adgang for alle sprogbrugere til viden om forståeligt, formålstjenligt og korrekt sprog

- Interaktiv nyordsside på nettet
- Løbende opdatering af retskrivningsordbogen
- Ret skrivningsordbogen på andre platforme, fx mobiltelefon og e-bog
- Formidling af nye retskrivningsregler
- Videreudvikling af sproget.dk
- Formidling af viden om retskrivningens udvikling
- Tilgængeliggørelse af flere svar på nettet
- Klarsprogsindsats
- Intensiveret samarbejde med nye partnere: lærere og journalister, Det Danske Akademi

- Fortsat udvikling af samarbejdsmulighederne under den nye struktur

Mål 2: Dansk Sprognævn vil styrke interessen for sprog hos unge sprogbrugere

Særlig fokus på unge i alle formidlingsaktiviteter

- Udvikling af spil
- Udvikling af interaktive tjenester på net og mobil
- Dansk og nordisk sprogkampagne
- Nordisk børneordbog

Normering af retskrivningen

Mål 1: Dansk Sprognævn vil sikre en effektiv informationsoverførsel gennem et stabilt skriftbillede

Fastlæggelse af normen, tilpasning af nye ord til normen og overvågning af behovet for normændringer

- Udgivelse af en ny retskrivningsordbog i 2012
- Udvikling af metoder og arbejdsgange til at tilpasse nye ord løbende fra og med 2013
- Udvikling af fremgangsmåder og arbejdsgange til at overvåge behovet for normændringer fra og med 2013
- Overvågning af fejltyper i elevstile og retskrivningsprøver

Mål 2: Dansk Sprognævn vil muliggøre en fagligt veloplyst sprogdebat i det offentlige rum ved at indsamle og formidle relevante oplysninger om sproglig praksis og sprogets status

Tilvejebringelse og offentliggørelse af oplysninger om sprogets status

- Videreudvikling af metoder til indsamling og analyse af data
- Indsamling og inddragelse af data i forskning og normering
- Samarbejde med danske myndigheder, kulturstatistikken og Danmarks Statistik om indsamling af data
- Samarbejde og sammenligning med tilsvarende aktiviteter i de nordiske lande
- Samarbejde med tilsvarende aktiviteter i EU
- Publicering af statusrapport

Omverdensanalyse

1.1. Status for det danske sprog og vilkårene for Sprognævnets arbejde

Siden Sprognævnet i 2006 foretog den første omverdensanalyse i forbindelse med udarbejdelsen af resultatkontrakten for 2007-2010, har vilkårene for at forske i og oplyse om det danske sprog ændret sig i takt med samfundsudviklingen.

Sprogets status

De politiske drøftelser om sprogpolitik og en evt. sproglov resulterede ikke i de foreslåede love eller lovændringer. Regeringen traf i stedet beslutning om iværksættelse af en sprogkampagne fra 2009 – 2011. Kampagnen fokuserer på det danske sprogs mangfoldighed. Endvidere blev det besluttet at universitets- og byggestyrelsen (UBS) skal følge op på universiteternes sprogpolitikker, samt at Videnskabsministeriet skal undersøge om det er behov for en dansk termbank. Der foreligger en rapport fra UBS om sprogpolitikker på universiteterne, som dog ikke kommer ind på vilkårene for det danske sprog i nævneværdigt omfang, og oplysningerne om fordelingen mellem undervisningssprog er temmelig summariske. Om der foreligger en rapport om termbanken vides ikke i skrivende stund.

I resultatkontrakten 2007-2010 var et af målene at der skulle udarbejdes et koncept for et dansk sprogbarometer, og der foreligger en rapport der beskriver hvilke oplysningstyper det ville være relevant at indsamle med jævne mellemrum som grundlag for barometeret. Sprogets status er ligeledes inddraget som en fremtidig mulighed i kulturstatistikken, men der er ikke truffet nogen aftaler om en systematisk indsamling af data, fx om antallet af bogudgivelser eller tv-udsendelser på hhv. dansk og andre sprog, med fx Danmarks Statistik.

Både i Norge og i Sverige er man begyndt at udarbejde en årlig sproglig statusrapport, og nu har man også besluttet et lignende tiltag i Tyskland, hvor man vil udsende en statusrapport hvert andet år. Nævnet samarbejder med de europæiske sprognævn og med de nordiske sprognævn om metoder til indsamling, udveksling og fortolkning af data, men har ikke umiddelbart resurser eller hjemmel til at foretage sig mere.

Nævnets struktur

Den nye sprognævnlov og den nye bekendtgørelse har udvidet nævnets repræsentantskab og givet mulighed for at inddrage flere fagområder, bl.a. ekspertise i sprogteknologi, fagsprog og naturvidenskabens sprog. De nye fagråd, som er begyndt at fungere, har til formål at styrke samarbejdet mellem nævnet og repræsentantskabet. Strukturen skaber en større bredde i nævnets arbejde.

Sprog i forandring

Nye kommunikationsformer som blog, Facebook og Twitter gør det muligt for alle at skrive til alle og at læse hvad alle andre har skrevet. Internettet muliggør nye hidtil ukendte måder at kommunikere på, og dette kan ikke undgå at påvirke dannelsen af sproglige normer og dermed retskrivningen. Sprognævnet er meget opmærksomt på denne udvikling og har tematiseret problemstillingen i forskellige sammenhænge, bl.a. er der planlagt en konferencerække i nordisk regi som skal belyse området og identificere relevante forskningsprojekter.

For nævnet betyder denne udvikling at nævnets indsamlingsmetoder skal udvikles og udvides, og at der skal opbygges ekspertise i analyse af de nye genrer og af de normdannelsesmekanismer der udvikler sig.

Demokratiseringen af den sproglige formidling som de nye kommunikationsformer reelt er udtryk for – dvs. at det ikke længere er autoriserede sprogkyndige der skriver i autoriserede massemedier, men alle der skriver til alle - gør det vanskeligere for nævnet at vurdere hvilke tekster eller tekstproducenter der reelt er normdannende, dvs. at identificere ”den praksis, som følges i gode og sikre sprogbrugerers skriftlige sprogbrug” som det er formuleret i sprognævnsbekendtgørelsens § 1 stk. 4.

For at kunne leve op til sin forpligtelse har nævnet derfor brug for at udvikle nye metoder til at vurdere i hvilket omfang tekster er i overensstemmelse med normen, og hvilke typer af normafvigelser der finder sted. Det kræver resurser til indsamling af store mængder tekstdata fra mange forskellige kilder samt mere kompetence i datalingsvistisk og statistisk analyse af disse tekster. Nævnet har gennem sin involvering i infrastrukturprojektet DK-CLARIN og gennem udviklingen af Ordtrawleren og den dertil knyttede neologismeforskning allerede sikret sig en del af den nødvendige viden, faktisk har nævnet mulighed for at gøre sig gældende på dette område på internationalt niveau, men har ikke pt. de nødvendige resurser til at gå videre i denne retning. Det kræver ansættelse af endnu en medarbejder med datalingsvistisk kompetence hvis indsamlingen fra og overvågningen af de mange nye elektroniske kilder skal sættes i system.

Et særligt område som kommer under pres i de kommende år, er fagsprog. Kernen i regeringens sprogpolitik er parallelsproglighed mellem dansk og engelsk. Det betyder at man skal kunne bruge engelsk ved siden af dansk på visse områder, fx på universiteterne, men også i stigende grad i fx de gymnasiale uddannelser. Elever og lærere mødes konstant med krav om mere engelsk, og i mangel af dansk lærebogsmateriale vælger lærerne oftere og oftere engelsk materiale og i høj grad også engelske kilder på internettet, og her kommer den danske oversættelse af de udenlandske fagudtryk ofte til kort.

Blandt de politiske tiltag har en national termbank - en almen tilgængelig database/ordbog på nettet, der samler fagudtryk på dansk, engelsk og andre sprog - gentagne gange været i forslået. Nævnet mener stadig at dette er et meget nødvendigt projekt som vil kunne styrke de fagmiljøer som satser på den fortsatte udvikling af et velfungerende fagsprog på dansk, og nævnet har udarbejdet en beskrivelse af hvordan en national termbank vil kunne etableres. Nævnet har hidtil ikke haft ansvar for fagsprog som sådan, men har inddraget de fagudtryk som danskerne i almindelighed kan forventes at komme i berøring med. Vi har i de senere år konstateret at det trods massive anbefalinger, bl.a. i sprogdvalgets rapport ”Sprog til tiden”, ikke er lykkedes for fagmiljøerne at trænge igennem med et ønske om en fælles national termbank efter samme mønster som det allerede eksisterer in Norge og Sverige.

Blandt interessenterne til et sådant projekt er bl.a. de fagdidaktiske miljøer på alle fag på universiteterne, dernæst ministerierne og blandt institutionerne under KUM især uddannelsesinstitutionerne og museerne, endvidere faglige foreninger som Kemisk Forening og Dansk Matematisk Forening samt forskellige kulturelle og naturvidenskabelige formidlingsprojekter som har brug for et klart defineret fagligt ordforråd. Endvidere vil der i de kommende år meget hurtigt vise sig et behov for adgang til fagudtryk på dansk og engelsk helt ned på folkeskoleniveau. De eksisterende ordbøger er ganske utilstrækkelige på dette område.

Midlerne til et sådant projekt bør komme fra både KUM, UVM og VTU samt fra forsknings- og innovationsstyrelsen fx via midlerne til en dansk forskningsinfrastruktur.

Teknologisk udvikling

Digitalisering og formidling via nettet er i de seneste år blevet en fuldstændig selvfølgelig formidlingsform for alle statsinstitutioner. Nævnet har i de seneste år rustet sig til at følge med i denne udvikling og har lagt alle sine resurser i åbne formater, således at de med enkle midler kan formidles på nettet. Mere

end 300.000 kort i ordsamlingen og hele svarsamlingen er blevet digitaliseret, men der mangler fortsat ca. 700.000 kort før digitaliseringen af alle ord i samlingen er afsluttet og hele samlingen sikret. Kravet fra brugerne om at så mange data som muligt gøres tilgængelige kan til en vis grad imødekommes, men mange af nævnets data, fx svarsamlingen, kræver stadig en del manuelt redigeringsarbejde før de er egnede til offentliggørelse. Nævnet er ved at lægge en plan for hvordan denne opgave kan løses.

Kravet om at så mange informationer som muligt skal lægges ud på nettet, gælder også tidligere retskrivningsnormer. Nævnet har længe ønsket at iværksætte et projekt hvor man på nettet kan følge de forskellige stavemåders udvikling for derigennem at øge forståelsen for hvordan sprogændringer finder sted. Med udgivelsen af Henrik Galberg Jakobsens disputats ligger der nu også et stort deskriptivt arbejde som kan understøtte projektet.

Visionen er at skabe et dokumentationscenter for dansk retskrivning på nettet hvor man kan følge bestemte ords udvikling fra 1739, hvor vi fik de første retskrivningslove, til i dag samt ud i fremtiden.

Den teknologiske udvikling kræver også at der bliver uddannet mennesker som ved hvad det betyder at håndtere sprog – både et og flere sprog – i den nye teknologi, dvs. datalingvister og sprogteknologer. Alt for ofte bliver der importeret løsninger som fungerer fint for engelsk, men som kun i ringe grad er tilpasset til dansk – og alt for ofte er det folk med meget ringe sprogkundskab der bliver sluppet løs på sproglige og kognitive problemer. Det begynder med æ, ø og å, der stadig ikke kan bruges uden problemer alle steder, og det ender med sproget i de elektroniske patientjournaler hvor uklare sproglige kategorier kan skabe meget store problemer når informationerne skal findes frem. Det gælder også automatisk oversættelse hvor fx oversættelsen af den såkaldte Jægerbog med Google-translate har vist hvad sprogteknologien formår, og hvor lidt den bliver forstået.

Nævnet har brug for mere kompetence inden for datalingvistik og sprogteknologi, specielt i forbindelse med indsamling af nye ord og analyse af tekster fra nettet. Gruppen af gode og sikre sprogbrugere, som der refereres til i sprognævnsbekendtgørelsen, er i dag mere diffus end den var da bekendtgørelsen blev skrevet. Det er ikke længere tilstrækkeligt at definere normen ud fra sprogbrugen i specielt udvalgte aviser og blade. Godt og sikkert sprogbrug bør i højere grad defineres ud fra egenskaberne i den enkelte tekst og ud fra et bredere udsnit af tekster både trykte og elektroniske – fx bør ændringer i stavemåden i tekster som i øvrigt udviser stor overensstemmelse med normen, veje tungere end ændringer i andre tekster.

1.2. Sprognævnets interesser

Idet Sprognævnet beskæftiger sig med det danske sprog, er nævnets interesser principielt hele den danske befolkning og alle andre som taler dansk eller på anden måde beskæftiger sig med dansk. Ifølge Retskrivningsloven skal statsinstitutioner og skoler følge den retskrivning nævnet fastlægger. Udbredelsen af nævnets vigtigste produkter: Retskrivningsordbogen i bogform, Retskrivningsordbogen på nettet med ca. 3,9 mio. søgninger om året, sproget.dk med 1,6 mio. besøgende om året og af svartjenesten som leverer mere end 10.000 svar om året, viser nævnets brede appel til offentligheden.

Sprognævnet beskæftiger sig hovedsageligt med forskning og formidling af viden om det danske sprog og har en lang række samarbejdspartnere og brugere i ind- og udland. Nedenfor opregnes de nuværende nationale og internationale interesser, derefter beskrives mulige nye interesser i nævnets arbejder.

Overordnet set er Kulturministeriet den vigtigste interessent i forhold til den politiske dagsorden.

Dernæst samler Sprognævnets repræsentantskab en stor mængde interessenter på alle områder. Repræsentantskabet omfatter personer og institutioner med særlig interesse eller særlige forpligtelser i forhold til det danske sprog og skal i henhold til sprognævnsloven tage stilling til ændringer i retskrivningen af mere principiel karakter. Repræsentantskabet er i 2009 i forbindelse med revisionen af sprognævnsloven og -bekendtgørelsen blevet udvidet med 10 medlemsinstitutioner.

1.2.1. Nationale interessenter

1.2.1.1. Forskning

Nævnet er en forskningsinstitution under ABM-loven. 30% af forskernes arbejdstid er reserveret til personlig forskning som for manges vedkommende kan suppleres yderligere med deltagelse i interne eller eksterne forskningsprojekter. Nævnet har brug for at producere gode forskningsresultater og at anvende den viden som produceres på universiteterne, i sit arbejde. I forskningssammenhænge er samarbejdspartnerne først og fremmest andre forskningsinstitutioner (fx Det danske Sprog- og Litteraturselskab, som der i kraft af samarbejdet om sprogportalen sproget.dk er særlige relationer til, Center for Sprogteknologi, sproginstitutioner og -centre på danske universiteter, samt forskerskolerne). Der har været stor interesse for at samarbejde med nævnet i nationale og internationale forskningsprojekter, og nævnet har jævnligt været medansøger i forskellige tværinstitutionelle forskningsansøgninger.

Nævnet har indtil 17.maj 2010 haft til huse på Københavns Universitet og har dermed været naturligt integreret i sprogmiljøerne på Det Humanistiske Fakultet. Med flytningen til H.C. Andersens Boulevard 2 er tilknytningen til universitetsmiljøerne mindre synlig, og selv om afstanden er kort, vil det kræve en større indsats end hidtil at fastholde kontakten med miljøerne på KU. Samplaceringen med Kulturministeriets styrelser i en primært administrativ bygning medfører at nævnet skal bruge ekstra resurser på at fastholde sin identitet og status som forskningsinstitution.

Samtidig stiller den generelle udvikling i betingelserne for forskningen i Danmark – globaliseringen, den nye universitetslov og de nye politikker for fordeling af forskningsmidler - andre krav til nævnets forskning end før, især er mulighederne for at søge midler til individuelle forskningsprojekter stort set forsvundet.

Det er nødvendigt for nævnet at producere flere synlige forskningsresultater og at satse på at deltage i større nationale og internationale forskningsprojekter hvis vi vil have andel i eksterne forskningsmidler i fremtiden. Nævnet har fået en god basis for dette gennem deltagelsen i det nationale tværfaglige forskningsinfrastrukturprojekt CLARIN, som involverer forskningsinstitutioner under VTU og KUM.

Endvidere har nævnet gennem intensivering af det nordiske samarbejde gode muligheder for at finde samarbejdspartnere til forskningsprojekter i Norden, og der er allerede lagt en strategi i nordisk regi for hvordan projekter kan udvikles og modnes i nordiske sammenhænge.

1.2.1.2. Normering

Nævnet samarbejder med institutioner som har særligt fokus på normering eller standardisering (Stednavneudvalget, DANTERMcentret, Kemisk Forenings Nomenklaturudvalg, It-Terminologi-Udvalget, Patent- og Varemærkestyrelsen), samt med ordbogsredaktioner, fx Gyldendal, DSL og Politikens forlag. Dette samarbejde er fastlagt i Sprognævnsloven.

Der ligger en særlig udfordring i den fremtidige udbredelse af Retskrivningsordbogen. Hidtil har udgivelsen af ordbogen i bogform været den vigtigste udbredelsesform og en væsentlig indtægtskilde for nævnet. I dag sker udbredelsen af normen også via de elektroniske medier, og indtægtsgrundlaget er mere usikkert.

1.2.1.3. Formidling

I formidlingssammenhænge er brugerne af Sprognævnets tjenester i princippet alle som har interesse i det danske sprog, og derudover især offentlige institutioner, skoler og uddannelsesinstitutioner, virksomheder samt nyhedsmedier og andre medier hvoraf mange har sæde i Sprognævnets repræsentantskab.

Skellet mellem de forskellige interessentgrupper er ikke altid helt skarpt. Således kan universitetsinstitutter fungere både som brugere og samarbejdspartnere i forskningssammenhænge, og medierne kan optræde som samarbejdspartnere i formidlingssammenhænge.

Med jævne mellemrum og senest i forbindelse med diskussionen om dansk sprogpolitik kommer der politisk fokus på sprognævnets arbejde. Endvidere giver forslag til nye ord og diskussioner af politisk og kulturelt kontroversielle udtryk ofte anledning til at nævnet optræder i den offentlige debat i forskellige sammenhænge. Sprognævnet skal ikke tage stilling i de konkrete sprogpoltiske diskussioner, men opfatter det som sin pligt at forsyne offentligheden, ministerier og det politiske niveau med det bedst mulige faglige beslutningsgrundlag i hver enkelt sag.

Nævnet blev i 2009 bedt om at lede regeringens sprogkampagne som har til formål at skabe øget opmærksomhed om det danske sprog. Sprogkampagnen, som udføres i samarbejde med Danmarks Radio, Dansk lærerforening og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, bidrager først og fremmest til at øge nævnets formidlingsvirksomhed, bl.a. en tv-serie om det danske sprog med tilhørende undervisningsmateriale til folkeskolens ældste klasser og de gymnasiale uddannelser. Der satses først og fremmest på projekter af mere blivende karakter, fx Retskrivningsordbogen til mobilen.

1.2.2. Internationale interesser

Sprognævnets internationale samarbejdspartnere er først og fremmest tilsvarende institutioner i andre lande. Ifølge loven om Dansk Sprognævn påhviler der Sprognævnet en særlig forpligtelse til at samarbejde med de nordiske sprognævn. Nævnet har gavn af samarbejdet både på forsknings-, normerings- og formidlingsområdet.

I foråret 2009 blev nævnet bedt om at etablere en ny funktion under Nordisk Ministerråds sekretariat: Nordisk Sprogkoordination. Sprogkoordinationen skal samordne de initiativer som foregår for at øge sprogforståelsen mellem de nordiske lande, dvs. styrke samarbejdet mellem de nordiske sprognævn, sprogkurser i nabosprog på forskellige niveauer og mange andre initiativer. I 2010 er Sprognævnet blevet bedt om at lede en nordisk sprogkampagne der skal skabe øget opmærksomhed om nabosprogforståelse i de nordiske lande.

På europæisk plan deltager Sprognævnet inden for rammerne af European Federation of National Institutions for Language (EFNIL), en europæisk paraplyorganisation for sproginstitutioner som mødes en gang om året. Hvor samarbejdet med de nordiske sprognævn i kraft af slægtskabet mellem de nordiske sprog har direkte relevans for de sproglige sider af Sprognævnets virksomhed, har det europæiske samarbejde mere haft karakter af gensidig inspiration og erfaringsudveksling om varetagelse af sprogrøtsopgaver. Dog har EFNIL i de senere år satset mere intensivt på projekter der har mere direkte

relevans for sprognævnets arbejde, bl.a. ordbogsprojekter og et projekt om måling af sprogenes status, og der arbejdes også på at etablere en platform for ansøgninger til EU.

1.3. Interessentundersøgelser

Der foreligger ikke interessentundersøgelser på forskningssiden og på det internationale niveau. Ligeledes er der ikke foretaget systematiske interessentanalyser som grundlag for nævnets formidlingsaktiviteter bortset fra en ny spørgeskemaundersøgelse af de besøgende på Sprognævnets hjemmeside. Dog kan de spørgsmål og svar som nævnet løbende registrerer, give et fingerpeg om hvilke faglige spørgsmål der er i fokus, ligesom en analyse af abonnenterne på Nyt fra Sprognævnet kan give vigtige oplysninger om relevante brugergrupper.

1.3.1. Brugere af hjemmesiden

Nævnet vedligeholder www.dsn.dk som sin officielle side på nettet. Den havde i 2009 2700 besøgende i gennemsnit pr.dag.

Et vigtigt supplement til nævnets hjemmeside er imidlertid sprogportalen sproget.dk hvor brugerne kan få adgang til de fleste af nævnets resurser: Retskrivningsordbogen, Nye ord i dansk og svar fra Sprognævnet. På dsn.dk ligger hovedvægten på formidling af nævnets aktiviteter og beskrivelse af nævnet som organisation, mens hovedvægten på sproget.dk ligger på sproglig oplysning. Der henvises til årsberetningen for tal om hjemmesiden.

1.3.2. Abonnenter på Nyt fra Sprognævnet (NfS)

Nyt fra Sprognævnet er en skriftserie på 16 sider som udkommer 4 gange om året og koster 100 kr. i abonnement årligt. Den indeholder uddybende faglige artikler, nyheder og udvalgte spørgsmål som er blevet behandlet i nævnets fagråd. Sprognævnet sendte i begyndelsen af 2010 NfS ud til i alt 2887 abonnenter i Danmark og 112 i udlandet. 534 er private virksomheder, 350 er offentlige institutioner, fx skoler, styrelser, højere læreanstalter osv., 1891 abonnenter er enkeltpersoner. Geografisk fordeler de danske abonnenter sig på følgende måde: 2/3 har hjemsted i København og Sjælland, mens 1/3 kommer fra Fyn og Jylland. En del abonnenter, fx større virksomheder og institutioner, bestiller mere end ét eksemplar af NfS, og der udsendes derfor i alt 2939 eksemplarer.

NfS Abonnenter	2006	2010	afvigelse
Personlige	2005	1891	-6%
Virksomheder	1116	884	-21%
Offentlige	444	350	-21%
Private	672	534	-21%
Udenlandske	150	112	-25%
i alt	3271	2887	-12%

Som det fremgår af skemaet ovenfor er antallet af abonnenter faldet med 12 % i alt. Heraf tegner virksomhederne sig for et fald på 21%, mens faldet hos de private abonnenter kun udgør 6 %.

I betragtning af at NfS også er tilgængelig på nævnets hjemmeside, er den store skare af abonnenter bemærkelsesværdig. Noget kunne tyde på at numrene opbevares som opslagsværk på linje med Retskrivningsordbogen. En nærmere undersøgelse af NfS på nævnets hjemmeside viser at kun mellem 40 og 100 personer læser NfS på nettet.

1.3.3. Mediebrugere

Nævnet har i sidste kontraktperiode udvidet sine medieaktiviteter som planlagt og deltager i Sproglaboratoriet, Sprogminuttet, P4 formiddag samt leverer månedlige klummer til Jyllands-Posten. Tal fra DR Medieforskning viser, at 'Sproglaboratoriet' er gået fra et snit på 63.000 lyttere pr. uge i 2009 til 84.000 lyttere i gennemsnit hidtil i 2010. Det daglige 'Sprogminuttet' bliver hørt af 115.000 lyttere hver uge.

1.3.4. Brugere af Svartjenesten

Sprognævnet svarede på mere 10.000 sproglige spørgsmål om året i 2008 og 2009. Antallet af henvendelser er faldet noget efter lanceringen af sprogportalen sproget.dk, hvor mange selv kan finde svar på deres spørgsmål. Efter omlægningen af svartjenesten besvares de fleste spørgsmål udelukkende telefonisk, og kun i særlige tilfælde anmodes spørgeren om at indsende en skriftlig forespørgsel. Derudover modtager nævnet jævnligt anmodninger om udtalelser om ords betydning og brug, samt om forslag til nye ord. Langt de fleste spørgsmål drejer sig om retstavning, men en hel del spørgsmål drejer sig om korrekt sprogbrug og især grammatik.

En analyse af svartjenesten foretaget i foråret 2007 viste at 62 % af spørgerne er kvinder, at mere end 40 % er i alderen 28-42 år, lidt over halvdelen af spørgerne bor i hovedstadsområdet og 62 % ringer fra private firmaer. I mere end 80 % af tilfældene var problemerne udsprunget af en konkret tekst og i ca. 76 % af tilfældene rettede teksten sig til mere end 5 personer.

Svartjenesten udgør en vigtig del af nævnets føling med sprogets udvikling. Henvendelserne gør opmærksom på sproglige problemer der rører sig i befolkningen, og rejser aktuelle, spændende forskningsspørgsmål. De afgivne svar sikrer historik og konsistens. De spiller en vigtig rolle for nævnets kvalitetssikring og danner input til andre af nævnets formidlingsopgaver.

Nævnet har oprettet en svardatabase, hvor de stillede spørgsmål og tilhørende svar registreres og kategoriseres løbende. Opdateringen af svarbasen indebærer dels skanning, indtastning og indeksering af de allerede indsamlede svar, dels etablering af effektive rutiner til indsamling af nye svar.

Alle afgivne svar fra de forløbne år er blevet skannet, og det er ønskeligt at så mange af dem som muligt gøres tilgængelige på sproget.dk. Det kræver dog ekstra resurser at bearbejde alle svarene redaktionelt med henblik på netpublicering. Der mangler bearbejdning af ca. 7000 svar.

Som led i den nordiske sprogkoordination arbejdes der endvidere med etablering af en nordisk svarbase som muliggør søgning på tværs i de nordiske sprognævns baser og dermed kan styrke sprognævnenes rådgivning samt undervisningen i nabosprogsforståelse.

1.3.5. Brugere af sprogportalen

Det er ønskeligt at oprettelsen af sproget.dk på længere sigt appellerer til nye grupper af interessenter, især de unge, således at man kan få dem i tale om sproglige problemer på deres egne præmisser. Der er i snit 4500 daglige besøgende.

1.4. Nye interessenter

Nævnet havde i sin sidste omverdensanalyse i forbindelse med resultatkontrakten for 2007-2010 udpeget et antal nye interessenter som det kunne være en fordel at samarbejde med. I det følgende citeres fra omverdensanalysen fra 2006, og der gives en kort status for disse interessenter.

1.4.1. Mere regelmæssig kontakt til pressen mhp. nye ord

”Pressen har en ikke ubetydelig indflydelse på ordvalget i det offentlige rum. Sprognævnet har i maj 2006 taget kontakt til bl.a. Ritzau for at etablere et samarbejde om bl.a. nye ord. Det kunne sandsynligvis få god effekt hvis der blev etableret et formelt samarbejde mellem nævnet og pressen, således at nævnet tages med på råd når der dukker nye fænomener op som der skal sættes danske ord på.”

Status: Kontakten er etableret og har fungeret siden 2006.

1.4.2. Tættere kontakt til private og offentlige virksomheder mhp. sprogpolitik og sprogstrategi

”Nævnet modtager jævnligt henvendelser om kurser og foredrag, enten om konkrete emner, fx komma, eller generelt om Sprognævnets arbejde. Endvidere løser nævnets medarbejdere ofte rådgivningsopgaver i relation til virksomheder eller institutioner om sprogstrategi og klarsprog. Senest har nævnets medarbejdere rådgivet ombudsmandsinstitutionen på dette område. P.t. løser medarbejderne disse opgaver uden for nævnets regi og betales privat af rekvirenten. Denne fremgangsmåde har mange problemer, dels er der ikke indarbejdede metoder til kvalitetssikring, dels er det vanskeligt at nyttiggøre den opsamlede viden for nævnet. Den herskende praksis kunne med fordel ændres således at nævnet kunne oppebære indtægter inden for rammerne af indtægtsdækket virksomhed. Der synes at være hjemmel til dette i Forskningsbekendtgørelsen.”

Status: Nævnet har fået hjemmel til at udøve indtægtsdækket virksomhed på finansloven og påtager sig hvert år et antal opgaver af denne type, senest i 2009 en analyse af sproget i DR.

1.4.3. Samarbejde med andre formidlingsinstitutioner fx Post & Telemuseet.

”Der har bortset fra samarbejdet med DSL og Forskerskole Øst ikke tidligere været tradition for et formaliseret samarbejde med andre institutioner. Netop med henblik på at få kontakt med nye brugergrupper, især de unge, jf. 3.7.4. ovenfor, kan et sådant samarbejde være frugtbart, idet fx museet gennem sine aktiviteter kan formidle den direkte kontakt mellem de unge og Sprognævnet.”

Status: Nævnet har ikke kunnet finde relevante projekter i kontraktperioden, men det ser ud til at der kan etableres et samarbejde nu i forbindelse med sprogkampagnen.

1.4.4. Formidling af viden til andre forskningsinstitutioner

”For at kunne løse sin opgave optimalt har nævnet i høj grad brug for at følge med i den forskning der bedrives i relation til det danske sprog og i en vis udstrækning selv at producere forskningsresultater. Der sker en betydelig vidensopsamling i form af data og forskningsresultater, som bl.a. viser sig i Sprognævnets bibliotek som har udviklet sig til et omfattende specialbibliotek. Det er en oplagt mulighed at nævnet i højere grad udvikler metoder til at dele denne viden med universitetsforskere og andre således at Sprognævnet bliver til et egentligt videnscenter for dansk sprog hvor viden om alle aktiviteter på området registreres og formidles, fx hvilke forskningsprojekter der er i gang, hvem der forsker i hvad, hvilke nye resultater der nu er tilgængelige, osv. Et eksempel på en sådan formidling er CST's DANDOK-center for sprogteknologi som i sin tid blev sat i gang for NORFA-midler og har paralleller i de andre nordiske lande.”

Status: Nævnet har ikke løst denne opgave (jf. Resultatkontrakten). Det bør overvejes om projektet skal virkeliggøres i den nye kontraktperiode.

1.4.5. Brugere af dansk som andetsprog

”Der har med jævne mellemrum været tale om at nævnet skal forholde sig til brugere af dansk som andetsprog. En mere aktiv indsats på denne front vil evt. kunne bringe flere indvandrere i tale, men nævnet har ikke p.t. aktiviteter på dette område.”

Status: Nævnet har fået en repræsentant for Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere (dansk som andetsprog) med i repræsentantskabet for at sikre kontakten, men har i øvrigt ikke haft

ressurser til at foretage sig mere på området. Blandt mulighederne kunne være en videreudvikling af Dansk Lexin – som er en ordbog på nettet mellem hhv. norsk og svensk og et meget stort antal indvandrersprog, og mellem dansk, svensk og tyrkisk:

<http://lexin.emu.dk/>

<http://decentius.hit.uib.no/>

<http://lexin.nada.kth.se/sve-eng.html>

1.4.6. Brugere af minoritetssprog og tegnsprog

”Sprognævnet har ikke for tiden aktiviteter på dette område”.

Status: Sprognævnet har etableret et samarbejde med Center for Tegnsprog i forbindelse med sprogkampagnen.

1.5. Andre interessenter

Den nye struktur på uddannelsesområdet med oprettelse af professionshøjskolerne giver nye muligheder for samarbejde på det pædagogiske område. Der bør derfor sættes på at etablere bedre kontakt til disse miljøer og evt. også til journalistuddannelserne.

Nævnet har generelt en god kontaktflade og samarbejder åbent og udadvendt med alle relevante partnere. Bortset fra professionshøjskolerne er der ikke brug for større satsninger for at inddrage flere brugergrupper.

DANSK SPROGNÆVN OPGAVERHIERARKI 2007

